

Невальонний Є.О.

ад'юнкт,

*Національний університет оборони України
імені Івана Черняхівського*

ЕФЕКТИВНА КОМУНІКАЦІЯ ЯК ОСНОВА ЕФЕКТИВНОГО УПРАВЛІННЯ У ЗБРОЙНИХ СИЛАХ УКРАЇНИ

Сучасні умови ведення війни диктують нам нові підходи до управління підпорядкованими частинами й підрозділами. Особливістю конфлікту є його потужна інформаційна складова, яку з впевненістю можна називати інформаційною війною. Безмежні потоки негативної інформації деструктивно впливають на свідомість, психіку і мораль військово-політичного керівництва держави, населення та особовий склад Збройних сил України [1].

Аналізуючи фактори сучасної війни, яка ведеться не тільки на Сході України, а й у кожному місті, селі, будинку нашої держави, розуміємо, що боротьба йде не тільки за суверенітет, територіальну цілісність і недоторканість нашої держави, а й за свідомість і психіку кожного громадянина України. Не лишаються осторонь і Збройні Сили України, особовий склад яких є одним з пріоритетних об'єктів негативного інформаційно-психологічного впливу противника. Тематика та спрямованість інформаційних операцій Російської Федерації проти особового складу дуже широкі: демотивація, розпалення недовіри до керівництва держави та військового керівництва, розповсюдження панічних чи депресивних настроїв, повідомлення деструктивного характеру в соціальних мережах, спекуляція на тих недоліках, які ми об'єктивно не встигли подолати за роки воєнного будівництва.

Організація внутрішніх комунікацій командувачів, командирів (начальників) з особовим складом органів військового управління, військових частин (підрозділів) є одним із основних завдань інформаційно-пропагандистського забезпечення у Збройних Силах України і має головною метою зміцнення морально-психологічного стану особового складу, формування стійкої мотивації та готовності до збройного захисту державного суверенітету, територіальної цілісності України, адекватного розуміння військовослужбовцями воєнно-політичної та суспільно-політичної обстановки, завдань, покладених на війська (сили), умов та особливостей їх виконання [2]. Відповідно до цього, без ефективною комунікації неможливо організувати процес ефективного управління. Саме виходячи із загроз інформаційно-психологічного характеру, постає ключова роль внутрішніх комунікацій в організації військового управління.

Аналіз діяльності структур морально-психологічного забезпечення в рамках організації внутрішньо-комунікаційної роботи за 2016-2018 рр. виявив ряд основних проблемних питань, які постають у вказаному напрямку окремих органів військового управління, командирів (начальників), насамперед ланки «рота-батальйон», структур морально-психологічного забезпечення з питань інформаційно-пропагандистського забезпечення, неспроможність їх реально оцінювати морально-психологічну готовність особового складу до виконання

завдань за призначенням, своєчасно виявляти проблемні питання, формальне проведення профілактичної роботи із запобігання правопорушень [3; 4]. Під час оцінювання морально-психологічного стану особового складу військових частин частина респондентів відмічає низьку оцінку за критеріями в рамках відповідальності заходів внутрішньо-комунікаційної роботи. Такий стан справ виникає внаслідок формального ставлення основних суб'єктів внутрішньо-комунікаційної роботи до якості організації та проведення визначених заходів. Через це знижується рівень довіри особового складу до військово-політичного керівництва держави та військового командування, втрачається зворотній зв'язок, знижується рівень морально-психологічного стану підпорядкованого особового складу та, як наслідок, знижується ефективність управлінської діяльності.

Виникає необхідність розкрити поняття «комунікація», щоб, в подальшому, дослідити причинно-наслідкові зв'язки ефективності комунікації в процесі військового управління.

За професором С. Денисюком комунікація – це тип взаємодії між людьми, що припускає інформаційний обмін. Комунікацію слід виокремлювати й від діалогу, оскільки його цільовою причиною є злиття осіб, що беруть участь в ньому, й від спілкування, тому що останнє має справу із загальними механізмами відтворення соціального досвіду і породження нового. Але, питання, пов'язані з комунікацією, історично піднімалися в рамках проблематики діалогу і спілкування. В той же час професор Г. Почепцов пише, що комунікація – це процеси перекодування вербальної у невербальну і невербальної у вербальну сфери. Комунікацією був примус іншого до виконання тієї чи іншої дії, заради чого реалізується передача значень між двома автономними системами, якими є люди.

Таким чином, процес передачі інформації від одного військовослужбовця до іншого, тобто постановка завдань командира підлеглому, доповідь про виконання, дружнє спілкування в неформальній обстановці тощо, можна трактувати як процес комунікації. Повноцінний, ефективний процес комунікації ґрунтується на зацікавленій взаємодії двох суб'єктів: комунікатора та реципієнта. Обопільна зацікавленість передбачає обопільну активність партнерів.

В результаті комунікації відбуваються поновлення та зміни суспільного розуміння та поведінки реципієнта, своєрідне зрушення його поглядів, переконань, вчинків. У зв'язку із цим розрізняють критерії ефективності на особистісному рівні, які відображають ступінь корисності окремо взятого повідомлення. Критерії ефективності комунікації передусім показують, як вдало досягнута мета, яку перед собою визначив комунікатор, та як вдало вдалося змінити свідомість та поведінку реципієнта.

Організація внутрішніх комунікацій є запорукою успішності будь-якої організації. Підрозділи, військові частини, з'єднання (об'єднання) є своєрідними організаціями з чіткою ієрархічною структурою, тобто мають чітку вертикаль влади, формалізовані відношення. Отримання бажаного результату таким типом організацій ґрунтується на раціонально спроектованій структурі управління [5]. Якісна комунікація, в даному випадку, є запорукою

ефективного управління, і сприяє успішному виконанню завдань, які покладаються на організацію.

Знаючи основи організації комунікації, ефективного спілкування, офіцер може легше пристосовуватися до змін, краще знаходити шляхи встановлення контактів з підлеглими, вибирати оптимальні шляхи розв'язання проблем, зміцнювати волю, самодисципліну, досягати поставленої мети та отримувати задоволення від професійної діяльності [6]. Необхідною та обов'язковою умовою вдосконалення індивідуальної підготовки офіцера як комунікатора, який здійснює вплив на підлеглих, є вивчення та використання у практичній діяльності психологічних принципів та прийомів ефективного комунікативного впливу. Для налагодження дієвих внутрішніх комунікацій у військовому колективі необхідно враховувати механізми міжособистісних комунікацій, якісно вивчати аудиторію, на яку буде спрямовуватися комунікативний акт. На сучасному етапі реформування збройних сил специфіка професійної діяльності військовослужбовців передбачає готовність та здатність до ефективного спілкування як у військовому колективі, так і з громадянами у повсякденному житті й екстремальних ситуаціях.

Враховуючи викладене, доходимо висновку, що незадовільна організація внутрішньої комунікації негативно впливає на діяльність і психічний стан військових, призводить до погіршення настрою та може провокувати виникнення стресу. Саме тому військові фахівці повинні мати комунікативні навички і вміння, досвід та індивідуальний стиль міжособистісної взаємодії на належному рівні. Як бачимо питання ефективності комунікацій піднімається на рівні організації планування підготовки Збройних Сил України, але дієвих механізмів вивчення та впровадження в життя шляхів підвищення ефективності комунікацій у військовому середовищі на сьогодні на жаль не маємо.

Список використаних джерел:

1. Гусаров В. Mein Kampf и кремлевская пропаганда: чем чудовищнее солжешь, тем быстрее поверят (12 серпня 2014 року) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://sprotyv.info/ru/news/3434>.
2. Наказ Генерального штабу Збройних Сил України від 04.01.2017 № 4 «Про затвердження Інструкції з організації інформаційно-пропагандистського забезпечення у ЗС України».
3. Організаційно-методичні вказівки щодо організації морально-психологічного забезпечення Збройних Сил України на 2017 рік (затверджені Першим заступником начальника Генерального штабу Збройних Сил України).
4. Організаційно-методичні вказівки щодо організації морально-психологічного забезпечення підготовки та застосування військ (сил) у Збройних Силах України на 2018 рік (затверджені Начальником Генерального штабу – Головнокомандувачем Збройних Сил України).
5. Основи управління і прийняття рішень у військовій справі: Навч. посібник / В.С. Полікашин, Ю.В. Полікашин, С.Ю. Поляков. – Х.: Нац. юрид. акад. України, 2003. – 120 с.
6. Суспільно-комунікативні процеси у Збройних Силах України: підручник / [В.І. Алещенко, Т.В. Андрущенко, В.В. Стасюк та ін.]; за заг.ред. В.С. Чорного. – К.: НУОУ ім. Івана Черняхівського, 2017. – 372 с.